

Meningstyranni i abortdebatten

Debatt

Janne Haaland Matlary,
professor II
ved Forsvarets Høgskole

Fra det øyeblikk KrF var en mulig regjeringspartner har det vært en nesten militant motstand mot debatt om abort. Selve debatten skal stoppes. Dette er et meget pussig standpunkt i et demokrati.

Kan ikke de som mener at tvillingabort er barbarisk, få lov til å kjempe for at dette skal avskaffes? Og de som mener at man ikke skal kunne ta liv på grunn av alvorlig sykdom?

Skremmende intoleranse

Hvem er det som mener at de har rett til å stoppe debatt om slike fundamentalt viktige temaer? Denne intoleransen er skremmende. Vi lever i et demokrati hvor vi er vi forpliktet til å respektere uenighet. Vi bør si som min britiske venn: «Vi er totalt uenige! Så interessant!»

I et demokrati er vi uenige om det aller meste, også spørsmål som abort og familie. Dette er bra. I et demokrati setter vi ikke merkelapper på hverandre for å delegitimere og marginalisere meningsmotstandere, men har høflige og respektfulle debatter hvor det beste argumentet vinner.

Et demokrati er basert på normen om saklig debatt - nettopp fordi folk vil være totalt uenige i mange spørsmål og forbli det. Saklighetskravet blir ekstra stort når det gjelder sterkt omstridte spørsmål som abort.

Mangel på respekt

Er protestene mot abortdebatt og familie-minister Kjell Ingolf Ropstad (KrF) preget av disse normene? Er innvendingene høflige og respektfulle? Er de basert på saklige, substansielle argumenter? Definitivt ikke.

Ropstad blir kalt «mørkemann», en barnslig og primitiv merkelapp som sier mye om nivået i norsk ordskifte. Kan vi ikke bli litt mer sofistikerte i 2019? Nedsettende betegnelser om personen er det vi kaller ad hominem i logikken. Det brukes når man ikke har saklige argumenter.

Mange kvier seg for å delta i politisk debatt av frykt for slik stempling. Da kong Harald snakket om viktigheten av vennlighet i sin nyttårstale, tror jeg han siktet til den utbredte uhøfligheten og mangelen på respekt vi ser i norsk debatt. Personangrep er hersketeknikk og lykkes ofte i å psyke ut motstanderen. Dette er antidemokratisk fordi saklige argumenter ikke får rå grunnen og så mange bidragsytere skygger bannen.

Ingen «eier» abortsaken

I et demokrati kan og bør alt debatteres. Ingen «eier» abortsaken. Den angår alle borgere, menn som kvinner. Den dreier seg ikke om menneskerettigheter eller kvinnens kropp, som er det eneste «argumenter» jeg registrerer fra dem som vil stoppe debatten. Den dreier seg om spørsmålet: Når skal staten tillate at man tar liv, hvis overhodet?

Bør vi ha dødsstraff for grusomme forbrytelser? Ja, sier mange stater. Nei, sier vi og resten av Europa. Bør vi ha eutanasi? Ja,

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) har fått nøklene til Barne- og familie-departementet og får også ansvar for kirke- og trosspørsmål.
Foto: Stein J. Bjørge

Kan ikke de som mener at tvillingabort er barbarisk, få lov til å kjempe for at dette skal avskaffes?

sier Nederland, Sveits og noen amerikanske stater. Nei, sier vi og de fleste andre land i verden.

Bør vi ha aborttilgang? Ja, sier de fleste vestlige land, men inntil en grense, definert som 12 uker i Norge. Bør vi ha abort på grunn av sykdom eller antall fostre? Det er de to temaene hvor debatt nå forsøkes kneblet i Norge.

Synliggjør døden og livet

Retten til liv er den første menneskerett. Abortloven er et unntak fra denne retten, altså de første 12 ukene hvor staten sier at retten til liv ikke skal gjelde. Etter dette sørger staten for at fosteret har rett til liv, som hovedregel. Abort handler derfor ikke primært om kvinnens kropp, hverken juridisk eller medisinsk: Abort gjelder den ufødtes kropp.

Et foster har alt som skal til ved unnfangelsen og trenger kun livmoren for mat og varme, selv om kvinnen er aller mest berørt og bærer risikoen ved svangerskap og arbeidet med barsel.

Tvillinger er tett forbundet med hverandre, og dramaet ved at den ene frarøves sin søster eller bror opprører, også fordi det synliggjør døden og livet - den ene får leve mens den andre blir drept. At man står på barrikadene for en slik sak, er ubegripelig for de fleste jeg snakker med. Og når det blir ramaskrik over at Ropstad ytret at «kan man klare én, klarer man to», er dette mot bedre vitende.

Vi kvinner er i stand til å bære frem både tvillinger og trillinger. Mine svangerskap var riktignok seriefødsler - fire på fem år - det klarer en frisk kvinne. Det samme gjelder tvillinger. Livmoren har plass til flere og vi kan amme to av gangen. I dag planlegges flerfødsler nøye på forhånd.

Senabort ved alvorlig sykdom

Den andre aborttematikken er 2C, tilgang til senabort ved alvorlig sykdom. Men er alvorlig sykdom grunn til å ta liv? Svaret er nei for dem som er født. Hvis byrden ved sykdom er slik at man ikke vil at slike blir født, bør man da bære byrden ved alvorlig syke som allerede er født? Bør ikke alle svake som ligger til byrde, tilbys eutanasi?

Der er vi ikke - det er heldigvis langt til en rett til liv basert på fysisk styrke. Verdigrunnlaget for den norske stat er nedfelt i paragraf 2 i Grunnloven fra 2012 som sier at «den kristne og humanistiske arv forblir statens verdigrunnlag». Hedendommen tillot at man drepte handicappede, syke og svake. Men dette er altså ikke den norske statens verdigrunnlag og har ikke vært det siden St Olav innførte kristenretten.

Kravet til likhet for loven betyr at vi ikke kan behandle en gruppe mennesker annerledes enn andre. De som vil diskriminere mot den ufødte med alvorlig sykdom, må føre en argumentasjon om hvorfor.

Bruk argumenter, ikke slagord

Nå har jeg argumentert om de to aborttemaene som så mange vil stoppe debatt om. Så har mange sikkert andre argumenter. Men ikke server slagord, personkarakteristikker eller indignasjon - det er irrelevant i politisk debatt og forsøpler den.

Demokratiet blir ikke bedre enn vi borgere gjør det til. Og det skal lite til at det blir verre.